

Ангел Каралийчев

Двама братя от Сърпица

Пристигнаха първите лястовички. Светнаха окъпани от пролетното слънце снежните върхове на Родоп. Потехоха надолу ручей и потопах ливадите. Напъпиха клоните на прасковата, която шумеше пред прозореца на Николовата стая. Затопли се земята. Зашъкаха селяните по дворовете. Ширнаха се нивите като зелени алища, метнати да съхнат върху гърбовете на хълмовете. Измъкна се котката от пешника, протегна се, изви гръб като дъга, взе да се прозява, легна до белосаната стена, замрежи очи и почна да преде. Вrabчетата от съседната купа зачуруликаха, кацнаха на торището и чевръсто взеха да пъпрат сламата. Излезе Гурко от къщи, бутна си калпака на темето, почеса се по тила, погледна големия куп тор и мръдна към плевнята. Застяга колата. Сложи дъсчените ритли, намести дъната, дигна процепа и тикна празната лека кола към торището. Взе желязната вила от обора и почна да товари. Задния разбутаното торище. От хармана се зададе по-малкият дядов Йорданов син – Никола.

– Бате – рече той, – да бях ти помогнал малко.

– Няма какво да ми помагаш – отвърна Гурко, без да го погледне, – вместо да се святкаш насам-натам с празни ръце, тръгвай да си дириш работа нейде по селата. Млад човек си. Срамота е да ходиш без работа.

– Къде ще вървя сега? Нали тати, бог да го прости, остави една нива. Кой ще пожъне моя дял? Кой ще ми прибере снопето?

Гурко се опря на вилата.

– Ти, бацьовата, нямаш дял. Недей си точи зъбите, защото няма да ядеш хляб от нивата на Мързяновия дол.

– Защо пък да не ям? Нали е бащина нивата. Колкото се пада на тебе – толкова и на мене. Виж, друго нещо, ако господ не рачи тази година да ни даде храна.

– Не се меси в господните работи, ами вземай торбата, пусни вътре една прясна пита и две глави лук, че се махай. Чувам, пак заправили пътища по Тракията. Търсели работници да трошат камъни. Тъкмо работа за тебе. Гледай да вземеш някоя и друга пара, че като се върнеш през зимата – да си купиш жито и да помогнеш на данъка. Тая къща няма да я мъкна сам на гърба си. И ти ще плащаш. Де се намираш?

– Ами нивата?

– За нивата не бери грижа. Тя си е моя.

– Как тъй твоя?

– На смъртния си час старият поръчал на баба Гергина, съседката, да ми каже, че я оставя само на мене. Аз нали бях на пазар, не го заварих жив. Сетне ми каза бабичката.

– Че тя нали е съвсем глуха, как го е чула?

– Глуха не глуха – чула го жената. С ръце ѝ направил знак. Там горе – рекъл – имотът да остане на по-високия. По-високият съм аз, бацьковото момче. Че такава работа.

– Аз туй нещо не го знаех – замислено рече Никола.

– Сега нали го научи.

– Научих го – наведе глава малкият брат и тръгна към къщи. Повървя малко и се обърна.

– Бате, тази година поне ще ме оставиш да жъна на нивата. Половината жито е мое. Нали тати го е сял. От своя хамбар е гребал семето. И аз съм като тебе негов син.

– Няма да го бъде.

– Как тъй Ще видиме лятос. Аз заминавам да троша камъни. Когато узреят храните – ще се върна да си прибера житото. Опитай се да ме спреш!

– А бе ти кому се заканваш? – дигна вилата Гурко и тръгна към Никола.

Никола не отстъпи. Погледна брата си изпод вежди и тихо продума:

– Снемай вилата!

Ръцете на Гурко затрепераха.

– Долу вилата! – изръмжа малкият и пристъпи, готов да се хвърли като звяр.

В туй време през плета надникна съседът им дядо Продан Земляка.

– Гурко! Никола! Какво правите? Чакайте да видиме тази работа. Срамота е. Мене жената ми каза – тя ви слушала през плета (много е проклета, все по плетищата виси): „Тичай, че онези, дядовите Йорданови синове, ще се изколят! Надупкаха се с вилите!“ Момчета не може тъй. Какво има? Още не е догоряла първата вошеница до главата на дядо Йордана, а вие се емнахте.

Гурко сне вилата.

– Щял бил да жъне. Един клас няма да ти дам да отрежеш от нивата ми. Ще ме познаеш ти мене по-късно!

– За нивата ли имате спор? Ако е за нивата, чуйте ме какво ще ви кажа. Наместо да дигате вили и мотовили – идете при съдията. В тази земя има съд. Нека той осъди кой ще владее Мързяновия дол.

– Ще ида, и в съда ще ида. Ще го махна оттука. От Сърпица ще го изселя.

– Какво съм ти сторил, бате, че искаш да ме прокудиш? – попита кратко Никола, комуто вече беше минало.

Влезе в къщи. Дълго се бави. По едно излезе с торбичка през рамо и закрочи към вратнята. На улицата го настигна буля му Недялка с една пита хляб.

– Драгинко Никола, поне да беше взел тоз хляб...

– Не ми трябва вашият хляб, защото ще ми приседне на гърлото.

– Не прави тъй, драгинко!

– Остави го, като не ще! – викна Гурко, който се луташе край колата. – Нека се пръждоса, нека ходи гладен като куче!

– Пропъди момчето брей! – поклати глава Гурковица и се загледа след пътника, който крачеше нагоре, покрай трънения плет на градината.

Гурко се повъртя из двора и наместо да впрегне колата и откара димящия тор на нивата – хлътна в къщи, облече си новите дрехи и рече:

– Отивам в града да заведа дело... Ще се върна през нощта.

– Ти си полудял! – изправи се насреща му Гурковица.

– Махвай се от пътя ми! – избухна Гурко. Жената се дръпна уплашена.

– Малеее, усойница!

Търкулна се пролетта. Напече лятното слънце. Наля плод прасковата и огъна клони до прозореца на пустата Николова стая. Измътиха пилета лястовичките под стряхата. Взеха да жълтеят зелените алища, метнати по гърбовете на хълмовете. Превиха клас житните ниви. Загука гургулицата в Мълзяновия дол. Люшнаха се кадънките по синорите. Заклепа ковачът Марин сърповете. Стегна се Гурко за жътва. От Никола нямаше вест. Потъна някъде, загуби се по прашните друмища на Тракия. Тъкмо срещу жътва на Гурковата вратня похлопа общинският ратай. Той донесе две призовки от съда. Едната за Гурка, другата за Никола.

– Утре заминавам! – рече Гурко.

– Къде? – попита Недялка.

– На съд.

– Ами нивата кой ще пожъне?

– Нивата ще потрай. Подир два-три дена съм тука.

– Дано ти опустее съдът! Не ходи бре, Гурко! Остани да си прибере храната. Хората бързат час по-скоро да сколасат, а пък ти сега намери да тръгнеш по съдилища.

– Ще вървя. Аз от таз нива няма да му дам една брезна. Как мисли той?

– Нали го прокуди. Кой знае къде скита гладен и неопран по

чуждите села. Горкото момче!

– Трябваше да го видиш как ме стрелна с очи като звяр.

– Че как няма да те стрелне, като си дигнал железната вила да го намушкаш.

На другия ден Гурко помъкна баба Гергина към града. Всичките селяни отидоха да жънат. Гурковица реши да пожъне нивата без мъжа си. Събра пет моми жътварки, ала вързач не наиде. Къде не хлопа Всеки бързаше най-напред да прибере своето. Наближи пладне. Невестата влезе в пешника, посегна към полицата, където бяха наредени четири зачервени топли хлябове, и отрони един зальк. В туй време някой хлопна вратнята. През прага на пешника надникна една почерняла брадясала глава.

– Ей ма и мене! – чу се бавен мъжки глас. Гурковица се обърна и очите ѝ светнаха.

– Добре дошъл, драгинко! Господ ли те води! Тъкмо ти ни трябваше. Вързач си нямаме, драгинко!

– Бате къде е?

– Бате ти се запила в града по съдилища, а нивата гори.

– Тъй ли – продума безучастно Никола и окачи на гвоздеа пътна си торба. – А пък из останах без работа. Гледах, гледах ония жълтнати ниви, че ми доде на ума за нашата. Ще ида – рекох – да им помогна. Не ща из дял. Щом като тати е поръчал нивата да остане за батя – нека бъде негова. Нали съм здрав – ще изкарам колкото за един хляб. Нищо не ща. Искам само да ме позакърпиш, когато сколасаш, буле. Много се окъсах. Коленете ми се продъниха.

– Да свикам ли жътварките?

– Свикай ги.

Зажънаха шест млади жътварки дявовата Йорданова нива. Емнаха я от долния край. Запращаха жълтите ръкойки. Сборичкаха се ясните момински гласове и се понесоха от хълм на хълм. Никола почна да търкаля едрите снопи. Пот рукна от челото му. Вир вода стана бялата му риза. Буля му го поглеждаше дяволито.

– Избирай – му прошепна тя на ухото. – Която най ти хареса – нея ще ти вземеме. Не си веке малък.

Никола се засрами, наведе очи и до вечерта не погледна нито една от жътварките.

На другия ден обръснаха цялата нива. Отрязаха брадата. Събраха снопето. Додето Никола склади кръстците, от Родопските върхове се закъртиха куршумени облаци и скоро се навестиха над равнината.

Настана мрачина. Жътварките се втурнаха към Сърпица. Екнаха гръмотевици. Запука градушка по керемидите. Побеля земята. Недялка седеше на пруста, гледаше белите небесни куршуми и думаше:

– Тебе, драгинко Никола, господ те води. Тази градушка щеше да очука нивата до зрънце. Какво щяхме да ядем през зимата?

На другия ден Никола замина пак към прашните друмища на Тракия. В торбичката му една грижовна ръка беше спуснала два топли хляба и дървените захлупци, пълни с резньове прясно сирене.

Късно вечерта се върна Гурко. Сне овчия си калпак, хвърли го на рогозката и рече:

– Спечелих нивата, ала изгубих житото. Господ ме наказва.

– Тъй ти се пада! – укори го Гурковица. – Дигнал си съд против родния си брат.

– Едра ли беше градушката?

– Като яйца.

– Тях! Никога нивата не беше раждала такъв плод. Иде ми да взема един камък, че да се удрям по главата.

– Да ти донеса камък! – продума услужливо Недялка и се затече към пещника. Подир малко се върна и поднесе на мъжа си брадата – последните житни класове в Мързяновия дол, вързани с червен конец.

* * *

Извика се летните вихрушки над Тракия. Взеха да скрибучат коля, натоварени със снопи. Пораснаха високи купни по харманите. На един кръстопът, седнал с разкрачени крака, напечен от юлското слънце, Никола дигаше тежкия си чук и трошеше синия гранит.

– Помага ти бог, момче! – се изправи зад гърба му един висок сух човек с бели навои. – Най-сетне те наидох. Чувай, много едри снопи си вързал в Мързяновия дол. Няма кой да ми ги подава на колата. Ставай да си ходиме в Сърпица! Никола се обърна.

– Ти ли си, бате?

– Аз съм. Дай си ръката, бацьовото момче. Било що било. Съдът ми отсъди нивата, ама аз я не ща. Нека остане за двама ни. Заедно ще я работиме, а житото ще делиме по братски. Никола пусна чука, скочи и сграбчи бацьовата си ръка.

КРАЙ

© Ангел Каралийчев

Сканиране: sir_Ivanhoe, август, 2007 г.
Разпознаване и последна редакция: NomaD, август, 2008 г.

Издание:

Ангел Каралийчев. Приказен свят. Том втори, 1982
Издателство „Български писател“, 1982

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/9110>]